

Sygnatura akt XII C 1773/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

P., dnia 20 kwietnia 2015 r.

Sąd Okręgowy w Poznaniu XII Wydział Cywilny w następującym składzie:

Przewodniczący:SSO Małgorzata Małecka

Protokolant:p.o. stażystyW. F.

po rozpoznaniu w dniu 16 kwietnia 2015 r. w Poznaniu

sprawy z powództwa P. T.

przeciwko Skarbowi Państwa reprezentowanemu przez Dyrektora Aresztu Śledczego w P.

o zapłatę

1. Oddała powództwo,
2. Kosztami sądowymi, od obowiązku uiszczenia których powód został zwolniony, obciąża Skarb Państwa,
3. Zasądza od powoda na rzecz Skarbu Państwa – Prokuratorii Generalnej Skarbu Państwa kwotę 120 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego,
4. Przyznaje od Skarbu Państwa (Sąd Okręgowy w Poznaniu) na rzecz adwokata J. M. kwotę 147,60 zł brutto tytułem zwrotu kosztów pomocy prawnej udzielonej z urzędu.

/-/ Małgorzata Małecka

UZASADNIENIE

Pozwem z dnia 23 sierpnia 2013 r. powód P. T. wniósł o zasądzenie od pozwanego Skarbu Państwa reprezentowanego przez Dyrektora Aresztu Śledczego

w P. kwoty 90.000 zł wraz z odsetkami od dnia wydania wyroku do dnia zapłaty na podstawie art. 77 Konstytucji oraz 448 kc i 417 kc. Wniósł także o zasądzenie od pozwanego kosztów procesu. Powód żądał zasądzenia od pozwanego kwoty 90.000 zł tytułem zadośćuczynienia z powodu długotrwałego i bezprawnego naruszenia jego dóbr osobistych poprzez niezapewnienie mu przez pozwanego humanitarnych warunków odbywania kary pozbawienia wolności, o których mowa w art. 110 § 2 kkw i art. 105 a kkw. Powód zarzucił, że był osadzony w przeludnionych celach i nie zapewniono mu zalecanej

w Europejskich Regułach Więziennych powierzchni 4 m² na jednego osadzonego. W celach, w których przebywał brak było odpowiednich okien umożliwiających pracę (czytanie, pisanie), odpowiedniej wentylacji, przez co latem panowała tam temperatura 35-40 °C, warunków do utrzymania higieny ogólnej, prywatności przy korzystaniu z urządzeń sanitarnych, ponadto panowały tam złe warunki bytowe. Powód zarzucił także brak możliwości realizowania widzeń przy osobnym stoliku, umożliwiających kontakt z bliskimi, brak zajęć kulturalno- oświatowych i sportowych oraz brak odpowiedniego wyżywienia, w tym zbyt małe ilości owoców i warzyw. Z powyższego powód wywodził, że został poddany przez okres osadzenia w Areszcie Śledczym w P. nieludzkiemu i poniżającemu traktowaniu, wynikającemu z nieprzestrzegania prawa i braku zapewnienia humanitarnych warunków odbywania kary pozbawienia wolności, do czego pozwany był zobowiązany. Wyjaśnił także, że nie miał zapewnionej w celach

powierzchni 3 m² na osobę. Wobec powyższego zdaniem powoda nastąpiło naruszenie jego dóbr osobistych w postaci godności. (k. 1-4 akt).

Pismem z dnia 23 października 2013 r. powód sprecyzował, że domaga się zasądzenia zadośćuczynienia za okres od 10 maja 2013 r. do 23 października 2013 r. (k. 20 akt).

Postanowieniem z dnia 9 stycznia 2014 r. powód został zwolniony od opłaty sądowej od pozwu (k. 33 akt), zaś postanowieniem z dnia 10 stycznia 2014 r. Sąd oddalił wniosek powoda o ustanowienie dla niego pełnomocnika z urzędu (k. 30-32 akt).

Pismem z dnia 17 stycznia 2014 r. pozwany, zastępowany przez Prokuratorię Generalną Skarbu Państwa wniósł o oddalenie powództwa w całości. Pozwany podniósł, że powód w żaden sposób nie wykazał, aby doszło do bezprawnego działania funkcjonariuszy Służby Więziennej wobec niego oraz by takie działania doprowadziłyby do powstania u niego szkody, jak również nie wykazał na czym ta szkoda miałaby polegać. (k. 36-39 akt).

Pismem z dnia 20 stycznia 2014 r. powód rozszerzył żądanie pozwu o zarzut zakwalifikowania go do odbywania kary pobawienia wolności w zakładzie typu zamkniętego z podgrupą R1P, co jego zdaniem naruszyło treść art. 88 kkw. (k. 49 akt).

W odpowiedzi na pozew z dnia 28 stycznia 2014 r. pozwany wniósł o oddalenie powództwa w całości. Pozwany podniósł zarzut przedawnienia roszczenia powoda za okres sprzed 23 sierpnia 2010 r., bowiem pozew został wniesiony w dniu 23 sierpnia 2013 r. Zdaniem pozwanego, powód już wcześniej wiedział o hipotetycznej krzywdzie i osobie zobowiązanej do jej naprawienia. W dalszej kolejności wskazał, że powód w żaden sposób nie wykazał, że w stosunku do jego osoby miały miejsce bezprawne działania funkcjonariuszy Służby Więziennej, związku przyczynowo – skutkowego między bezprawnością działania lub zaniechaniem działania a szkodą. Pozwany wskazał, że działania pozwanego wobec powoda były prawidłowe. (k. 64-68 akt).

Postanowieniem z dnia 18 lutego 2014 r. Sąd Apelacyjny wP. zmienił zaskarżone przez powoda postanowienie Sądu Okręgowego w P. z dnia 10 stycznia 2014 r. i przyznał powodowi adwokata z urzędu. (k. 89 akt).

Pismem procesowym z dnia 29 kwietnia 2013 r. powód, reprezentowany przez fachowego pełnomocnika z urzędu, podtrzymał w całości swoje dotychczasowe stanowisko wyrażone w pozwie i wniósł o zasądzenie od pozwanego na jego rzecz zapłaty kwoty 90.000 zł wraz z ustawowymi odsetkami od dnia wydania wyroku do dnia zapłaty i zasądzenie od pozwanego na rzecz powoda kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego – kosztów nieopłaconej pomocy prawnej pełnomocnika z urzędu według norm przepisanych, względnie o ustalenie i przyznanie pełnomocnikowi powoda od Skarbu Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej według norm przepisanych. Powód zakwestionował podniesiony przez pozwanego zarzut przedawnienia wskazując, że dochodzi zadośćuczynienia za okres do 10 maja 2013 r. do 23 października 2013 r., zatem nie sposób przyjąć, że doszło do przedawnienia roszczenia powoda. Powód wskazał także, że podstawą jego roszczeń jest art. 23 kc i art. 24 kc w związku z art. 448 kc oraz że dochodzący zadośćuczynienia na podstawie art. 448 kc nie jest obciążony obowiązkiem wykazania bezprawności działania sprawcy naruszającego dobra osobiste. (k. 106-108 akt).

Na rozprawie z dnia 17 lipca 2014 r. powód oświadczył, że kwota 90.000 zł tytułem zadośćuczynienia obejmuje także krzywdę poniesioną z tytułu zakwalifikowania powoda do odbywania kary w zakładzie typu zamkniętego (grupa R1P). (k. 183-184 akt).

Pismem z dnia 22 września 2014 r. powód wskazał także, że w związku z warunkami odbywania kary pozbawienia wolności ujawniła się u niego wada wzroku. (k. 334-335 akt).

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

Powód P. T. od listopada 2008 r. nieprzerwanie przebywa w zakładach karnych bądź aresztach, odbywając kary pozbawienia wolności za kradzieże, wymuszenia i przestępstwa wskazane w ustawie o przeciwdziałaniu narkomanii.

Decyzją Komisji Penitencjarnej Aresztu Śledczego w S. z dnia 6 stycznia 2010 r. powodowi przyznano podgrupę klasyfikacyjną R-1/p (recydywista penitencjarny - ZK typu zamkniętego – system programowego oddziaływania).

W okresie od 10 maja 2013 r. do 23 października 2013 r. był osadzony w Areszcie Śledczym w P..

dowód: pismo dyrektora Aresztu Śledczego w P. (k. 69- 74 akt), wydruki z programu ewidencyjnego (...) przeglądarka decyzji komisji penitencjarnych (k. 141 akt), przeglądarka klasyfikacji osadzonego (k. 142 akt), częściowo zeznania powoda (e-adnotacja 00:04:31 protokołu rozprawy z dnia 16 kwietnia 2015 r. k. 426-428 akt).

W okresie od 9 maja 2013 r. do 4 lipca 2013 r. powód przebywał w celi 225 oddziału C/III Aresztu Śledczego w P. o powierzchni mieszkalnej (...) m² przeznaczonej dla 3 osób.

W okresie od 4 lipca 2013 r. do 17 lipca 2013 r. powód przebywał w celi nr 145 oddziału A/II Aresztu Śledczego w P. o powierzchni 15,05 m² przeznaczonej dla 5 osób.

W okresie od 17 lipca 2013 r. do 20 sierpnia 2013 r. powód przebywał w celi nr 207 oddziału C/III Aresztu Śledczego w P. o powierzchni 14,26 m² przeznaczonej dla 4 osób.

W okresie od 20 sierpnia 2013 r. do 30 września 2013 r. powód przebywał w celi nr 121 oddziału A/II Aresztu Śledczego w P. o powierzchni 12,49 m² przeznaczonej dla 4 osób.

W okresie od 30 września 2013 r. do 23 października 2013 r. powód przebywał w celi nr 406 oddziału S/IV Aresztu Śledczego w P. o powierzchni 11,54 m² przeznaczonej dla 3 osób.

dowód: pismo dyrektora Aresztu Śledczego w P. (k. 69- 74 akt), przeglądarka historia rozmieszczenia (k. 75 i 143 akt), wydruki z programu ewidencyjnego NoeAvalon i NoeNet dotyczące pobytów powoda i kryteriów transportowych (k. 76-83 i 132-134 akt), wykazy pomieszczeń (k. 84-88 akt), częściowo zeznania powoda (e-adnotacja 00:04:31 protokołu rozprawy z dnia 16 kwietnia 2015 r. k. 426-428 akt).

Stan techniczny cel mieszkalnych, w których osadzony był powód był zróżnicowany.

W celach mieszkalnych w pawilonie A kąćki sanitarne są całkowicie zabudowane, niektóre w miejscu drzwi mają kotarę. Wszystkie cele pawilonu A mają wentylację grawitacyjną. Okna w celach są małe i zabezpieczone blendami. Oświetlenie sztuczne jest właściwe. Począwszy od 2011 r. w pawilonie A odnawiane są kąćki sanitarne, wymieniane są urządzenia, zaś tam gdzie nie ma pełniej zabudowy instalowane są drzwi.

W pawilonie C kąćki sanitarne są częściowo zabudowane, wejście osłonięte jest kotarą. Kąćki i urządzenia sanitarne są w złym stanie. W kąćkach sanitarnych znajdują się kratki wentylacyjne dla całej celi. W celach są niewielkie otwory okienne zabezpieczone blendami. Cele wyposażono w sztuczne oświetlenie.

W celach w oddziale S stan wyposażenia jest dobry. Kąćki sanitarne są w pełni zabudowane, posiadają odrębne oświetlenie i odrębną wentylację. Stan urządzeń w kąćkach sanitarnych jest dobry.

Wszystkie cele wyposażone były w odpowiedni sprzęt m.in. w plastikowe wiadro na śmieci, plastikową miskę do prania ręcznego, szczotkę, zmiotkę, i szufelkę, szczotkę klozetową, wieszak. Cele w których był osadzony powód są

skanalizowane oraz mają bieżącą wodę. Kąpiki sanitarne były wydzielone muirowaną ścianą do pełnej wysokości pomieszczenia lub zabudowane ścianą wykonaną z kątowników metalowych i blachy. Wejścia usytuowane są w sposób pozwalający na nieskrępowane korzystanie, a zamknięciem jest kotara z nieprzeźroczystego materiału bądź drzwi płytowe pełne. Wentylacja grawitacyjna jest poddawana corocznie przeglądom. Okna w celach otwierają się na pełną szerokość. Budynki Aresztu Śledczego w P. objęte są pieczęcią konserwatora zabytków, który nie wyraził zgody na powiększenie otworów okiennych.

Powód otrzymywał przewidziane przepisami środki higieny oraz środki do utrzymania czystości. Korzystał z łaźni raz na tydzień.

W areszcie raz na kwartał wykonywane są dezynsekcja i deratyzacja.

dowód: pismo dyrektora Aresztu Śledczego w P. (k. 69- 74 akt), notatka z czynności przeprowadzonych z upoważnienia Rzecznika Praw Obywatelskich w Areszcie Śledczym w P. z dnia 20 czerwca 2013 r. (k. 226-242 akt), sprawozdanie – protokół z wizytacji (k. 245-286 akt), z eznania świadka P. B. (e-adnotacja 00: 54:49 protokołu rozprawy z dnia 29 stycznia 2015 r. k. 380-382 akt) , częściowo zeznania powoda (e-adnotacja 00:04:31 protokołu rozprawy z dnia 16 kwietnia 2015 r. k. 426-428 akt).

Średnie zaludnienie w Areszcie Śledczym w P. do 30 czerwca 2013 r. wynosiło 94,3%. Powód nie przebywał w przeludnionej celi, której powierzchnia przypadająca na osadzonego byłaby mniejsza niż 3 m². W stosunku do powoda nie wydano decyzji o osadzeniu w warunkach przeludnienia celi.

dowód: pismo dyrektora Aresztu Śledczego w P. (k. 69- 74 akt), notatka z czynności przeprowadzonych z upoważnienia Rzecznika Praw Obywatelskich w Areszcie Śledczym w P. z dnia 20 czerwca 2013 r. (k. 226-242 akt), z eznania świadka T. B. (e-adnotacja 00: 03:03 protokołu rozprawy z dnia 29 stycznia 2015 r. k. 376-377 akt).

W dniu 21 marca 2013 r. sporządzono w Zakładzie Karnym w W. negatywną prognozę kryminologiczno- społeczną powoda. Jako czynniki negatywnie rokujące wskazano: doprowadzenie do odbywania kary pozbawienia wolności, zmienne zachowania podczas odbywania kary pozbawienia wolności, fakt korzystania w przeszłości z warunkowego zwolnienia, powrotność do popełniania przestępstw oraz okoliczności popełnionych przestępstw. Decyzją Komisji Penitencjarnej Zakładu Karnego w W. z dnia 22 marca 2013 r. utrzymano grupę i podgrupę klasyfikacyjną na podstawie dokonanej oceny okresowej i postępów skazanego w resocjalizacji.

W projekcie oceny okresowej z 24 września 2013 r. powoda sporządzonej w Areszcie Śledczym w P. zaproponowano utrzymanie podgrupy klasyfikacyjnej R-1/p.

W uzasadnieniu wskazano, że zachowanie powoda uległo poprawie, jednak zmiany zachodzące u powoda wymagają ugruntowania. Decyzją Komisji Penitencjarnej Aresztu Śledczego w P. z dnia 24 września 2013 r. dokonano oceny okresowej postępów powoda w resocjalizacji i nie zmieniono podgrupy klasyfikacyjnej. Powód nie złożył skargi do sądu penitencjarnego na tę decyzję.

dowód: pismo dyrektora Aresztu Śledczego w P. z dnia 19 maja 2014 r. (k. 127-131 akt), wydruki z programu ewidencyjnego NoeNet – przeglądarka historii klasyfikacji powoda i wybranych orzeczeń (k. 132-138 akt), wydruki z programu ewidencyjnego (...) przeglądarka decyzji komisji penitencjarnych (k. 141 akt), przeglądarka klasyfikacji osadzonego (k. 142 akt), wydruki z programu ewidencyjnego NoeNet - przeglądarka notatek osobopoznawczych (k. 139-140 i 144-155 akt), z eznania świadka Ł. P. (e-adnotacja 00:13:28 protokołu rozprawy z dnia 27 października 2014 r. k. 354-356 akt), z eznania świadka D. M. (e-adnotacja 00: 44:19 protokołu rozprawy z dnia 27 października 2014 r. k. 356 -357 akt), wydruk z systemu N. N. – prognoza kryminologiczno- społeczna (teczka osobopoznawcza , akta osobowe część B), projekt oceny okresowej z dnia 24 września 2013 r. (teczka osobopoznawcza , akta osobowe część B).

W sali ogólnej do udzielania widzeń dozorowanych przy stoliku umieszczone były dwa długie stoły z krzesłami z obu stron (z każdej strony 19 miejsc, po jednej dla odwiedzających, po drugiej dla osadzonych). W okresie od 10 maja 2013 r. do

23 października 2013 r. powód uczestniczył w ok. 12 widzeniach (2 razy w miesiącu).

dowód: notatka z czynności przeprowadzonych z upoważnienia Rzecznika Praw Obywatelskich w Areszcie Śledczym w P. z dnia 20 czerwca 2013 r. (k. 226-242 akt), sprawozdanie – protokół z wizytacji (k. 245-286 akt), sprawozdanie – protokół z wizytacji (k. 245-286 akt, częściowo zeznania powoda (e-adnotacja 00:04:31 protokołu rozprawy z dnia 16 kwietnia 2015 r. k. 426-428 akt).

Powód przebywając w Areszcie Śledczym w P. był na diecie bezmięsnej.

W diecie bezmięsnej białko stanowi 10-15% diety, tłuszcze poniżej 30%, a węglowodany 50-60%. Wyżywienie w Areszcie Śledczym w P. składa się z trzech posiłków,

a ich jakość monitorowana jest podpisem lekarza lub uprawnionego przez niego pracownika służby zdrowia, co odnotowuje się ma odwrocie każdego jadłospisu. Produkty spożywcze podawane na śniadania, obiady i kolacje nie powtarzają się częściej niż raz na dwa tygodnie. Na śniadania skazani otrzymują w przypadku diety bezmięsnej: dżem, powidła, marmoladę, twarogi, twaróg wędzony, serki grani, ser topiony, ser topiony wędzony, ser żółty, łącznie około 200 produktów. Osadzeni codziennie otrzymują różne zupy, w tym zupę ogórkową, pomidorową, fasolową, ziemniaczaną i marchwiową. Posiłki przygotowywane są z różnych warzyw: kapusty białej, modrej, cukinii, buraków, marchwi, selera, cebuli, pora, ogórków, pomidorów. W diecie bezmięsnej przygotowywane są także posiłki na bazie soi, w tym: kotlety sojowe, smażone, pulpety sojowe i gulasz sojowy. Inne dania obiadowe zapewniane w diecie bezmięsnej to gulasz z cukinii, kotlety z cukinii, jajka gotowane, jajka smażone, gulasze warzywne, gulasze pieczarkowe i leczo z papryką. Osadzeni otrzymują także codziennie inne surówki oraz jabłka. W okresie wiosennym otrzymują także sezonowe warzywa. Dzienna porcja owoców lub warzyw wynosi 300 g. W skład obiadu wchodzi np. 250 -300 g ziemniaków oraz 150-250 g surówki. W areszcie wdrożony jest system (...) tj. system kontroli jakości żywności. W 2013 r. podawany osadzonym chleb został uznany za niskiej jakości i dlatego w 2014 r. zmieniony został dostawca pieczywa.

dowód: zeznania świadka S. W. (e-adnotacja 01:16:49 protokołu rozprawy z dnia 29 stycznia 2015 r. k. 382-384 akt), częściowo zeznania powoda (e-adnotacja 00:04:31 protokołu rozprawy z dnia 16 kwietnia 2015 r. k. 426-428 akt).

W Areszcie Śledczym w P. organizowane są zajęcia kulturalno – oświatowe, w tym koncerty, spotkania z zaproszonymi gośćmi, wystawy i wernisaże oraz warsztaty terapii zajęciowej. Na terenie aresztu funkcjonuje także biblioteka, radiowęzeł, który emituje sygnał telewizyjny i radiowy do wszystkich cel, osadzeni mogą posiadać w celi telewizory za zgodą dyrekcji. Funkcjonuje także gazeta (...), świetlice, w których dostępne są telewizory, piłkarzyki, drabinki i materace, pracownia plastyczna oraz prowadzona jest edukacja przeciwwzależnieniowa oraz aktywizacja zawodowa skazanych. Każdy skazany może korzystać z tej świetlicy około 2 razy w tygodniu. Świetlica okresowo wykorzystywana była dla przetransportowanych skazanych jako miejsce noclegowe. Osadzeni informowani są o zajęciach odbywających się na terenie aresztu.

W celach w których przebywał powód było radio. Powód posiadał w celach telewizor. Korzystał też z codziennych godzinnych spacerów.

dowód: zeznania świadka M. S. (e-adnotacja 00: 16:52 protokołu rozprawy z dnia 29 stycznia 2015 r. k. 377-380 akt), częściowo zeznania powoda (e-adnotacja 00:04:31 protokołu rozprawy z dnia 16 kwietnia 2015 r. k. 426-428 akt).

W dniu 18 lutego 2014 r. w Areszcie Śledczym w P. sporządzono negatywną prognozę kryminologiczno- społeczną powoda. Jako czynniki negatywnie rokujące wskazano w niej: uprzednią karalność, związki powoda ze środowiskiem przestępczym na wolności, prowadzenie przez sąd postępowania w innej sprawie, doprowadzenie do odbywania kary pozbawienia wolności, duży stopień demoralizacji społecznej powoda, tendencje do nieregulaminowych

zachowań (nielegalne kontakty, nieumiejętność budowania prawidłowych relacji pionowych), wielokrotnie ukarania dyscyplinarnie (9x),

w tym, 1 raz umieszczenie w celi izolacyjnej.

dowód: prognoza kryminologiczno-społeczna z dnia 18 lutego 2014 r. (teczka osobopoznawcza , akta osobowe część B).

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił na podstawie zgromadzonych w sprawie dokumentów urzędowych, które uznał za w pełni wiarygodne oraz zeznań świadków i powoda. Zgodnie z treścią art. 244 k.p.c. dokumenty urzędowe stanowią dowód tego co zostało w nich urzędowo zaświadczone. Zgromadzone w sprawie dokumenty nie były kwestionowane przez strony, a Sąd nie znalazł podstaw, aby kwestionować je z urzędu. Wiarygodność kserokopii dokumentów również nie budziła wątpliwości Sądu. Mimo, że kserokopia nie jest dokumentem, a stanowi jedynie element twierdzenia strony o istnieniu dokumentu o treści odpowiadającej kserokopii, to w niniejszej sprawie żadna ze stron nie podniosła zarzutów kwestionujących istnienie określonych dokumentów prywatnych czy urzędowych.

Sąd uznał zeznania świadków Ł. P., D. M., T. B., M. S., P. B. i S. W. przesłuchiwanym na okoliczność warunków bytowych i wyżywienia w Areszcie Śledczym w P., grupy klasyfikacyjnej powoda i kwestii nie osadzenia powoda w przeludnionej celi za w pełni wiarygodne. Zeznania te wzajemnie się uzupełniały, były spójne i logiczne oraz pokrywały się z resztą zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego, któremu Sąd dał wiarę.

Sąd w przeważającej części dał wiarę zeznaniom powoda. W szczególności dał wiarę jego zeznaniom na okoliczność okresów osadzenia w Areszcie Śledczym w P., bowiem pozwany temu nie przeczył oraz znalazły one potwierdzenie w dokumencie zatytułowanym przeglądarka historii rozmieszczenia. Sąd dał także wiarę zeznaniom powoda co do warunków panujących w celach, w tym że okna były małe, stanu kąpoków sanitarnych i wentylacji oraz na okoliczność, że widzenia odbywały się przy długiej ławie, otrzymywania przez powoda środków higienicznych, posiadania w celi radia i telewizora oraz czasowego wykorzystania świetlicy na cele noclegowe. Zeznania te pokrywają się bowiem przede wszystkim z treścią notatki z dnia 20 czerwca 2013 r. z czynności przeprowadzonych z upoważnienia Rzecznika Praw Obywatelskich w Areszcie Śledczym w P. i sprawozdaniem z wizytacji.

Sąd nie dał natomiast wiary zeznaniom powoda, że z uwagi na warunki panujące w Areszcie Śledczym w P. popsuł mu się wzrok. Niewiarygodne okazały się także zeznania powoda na okoliczność przebywania przez niego w przeludnionej celi. Przeczą temu bowiem dokumenty przedłożone przez pozwanego, w tym wykazy pomieszczeń, które wskazują, że w okresie objętym pozwem powód przebywał w celach, w których ilość osób osadzonych zapewniała powierzchnię 3 m² na osobę. Nadto powód nie wykazał, aby w stosunku do niego wydano decyzję o osadzeniu w przeludnionej celi.

Niewiarygodne okazały się także zeznania powoda, że wyżywienie w Areszcie Śledczym w P. było nieprawidłowe oraz że posiłki były mało urozmaicone. Przeciwnie, wiarygodne zeznania świadka S. W. wskazują, że pozwany zapewnia osadzonym diety w zależności od zaleceń lekarza i dba o odpowiedni ich skład. Potrawy nie pojawiają się częściej niż raz na dwa tygodnie. Tym samym zeznania powoda w tym zakresie Sąd uznał za niewiarygodne.

Sąd nie dał także wiary zeznaniom powoda, że powinien odbywać karę w zakładzie typu półotwartego, bowiem nie wykazał tego. Ponadto decyzje komisji penitencjarnej w przedmiocie utrzymania podgrupy klasyfikacyjnej R-1/p nie były przez niego kwestionowane. Nadto zgromadzone w sprawie dokumenty, w tym oceny okresowe i prognozy kryminologiczno - społeczne wskazują, że rokowania co do powoda są negatywne. Tym samym brak było podstaw do zastosowania wobec powoda zmiany podgrupy klasyfikacyjnej.

Sąd odmówił także wiarygodności zeznaniom powoda co do braku paletek do tenisa stołowego, bowiem nie znalazło to potwierdzenia w materiale dowodowym, w szczególności kwestia ta nie była wcześniej podnoszona.

Postanowieniem z dnia 16 kwietnia 2015 r. Sąd oddalił wnioski dowodowe zgłoszone przez powoda w pismach procesowych z 22 września 2014 r., z 23 października 2014 r. oraz w pismach z 9 kwietnia 2015 r. (k. 428 akt). Zauważyć

należy, że zarządzeniem z dnia 25 kwietnia 2014 r. Przewodnicząca zobowiązała strony do złożenia w terminie 21 dni pism przygotowawczych zawierających ostateczne twierdzenia, zarzuty i dowody, z tym że termin ten dla strony pozwanej był liczony od daty otrzymania pisma od strony powodowej, pod rygorem skutków z art. 207 § 6 kpc. Na skutek przeoczenia, Przewodnicząca ponownie zarządzeniem z dnia 9 maja 2014 r. zobowiązała strony do powołania w terminie 14 dni ostatecznych twierdzeń, zarzutów oraz dowodów - pod rygorem skutków z art. 207 § 6 kpc. Powód był w niniejszej sprawie reprezentowany przez profesjonalnego pełnomocnika.

Pełnomocnik powoda odebrał w/w wezwania odpowiednio w dniu 6 maja 2014 r. i 19 maja 2014 r. Tym samym ostateczny termin na złożenie przez powoda twierdzeń, zarzutów i dowodów upłynął dla strony powodowej w dniu 2 czerwca 2014 r. Złożone po tej dacie wnioski dowodowe podlegają zatem oddaleniu jako spóźnione. Zgodnie bowiem z art. 207 § 6 kpc, sąd pomija spóźnione twierdzenia i dowody, chyba że strona uprawdopodobni, że nie zgłosiła ich w pozwie, odpowiedzi na pozew lub dalszym piśmie przygotowawczym bez swojej winy lub że uwzględnienie spóźnionych twierdzeń i dowodów nie spowoduje zwłoki w rozpoznaniu sprawy albo że występują inne wyjątkowe okoliczności. W ocenie Sądu, wnioski dowodowe powoda zgłoszone po określonym terminie spowodowałyby zwłokę w rozpoznaniu sprawy. Na podkreślenie również zasługuje, że wnioski dowodowe złożone przez powoda po określonym mu terminie, nie dotyczyły okoliczności nowych, o których powód dowiedziałby się dopiero po upływie terminu określonego stronom w zarządzeniu z 9 maja 2015 r. Fakt, iż świadkowie zawnioskowani przez pozwanego nie potwierdzili wersji zdarzeń wykazywanej przez powoda w tym procesie, nie przemawia za tym, by w takim momencie otwierała się dla powoda możliwość składania nowych wniosków dowodowych. W interesie powoda, reprezentowanego przez profesjonalnego pełnomocnika, było powołanie w określonym terminie wszelkich istotnych w jego ocenie wniosków dowodowych, a w sytuacji wykazania okoliczności, które miałyby potwierdzać w trakcie procesu za pomocą innych dowodów, ewentualnie przyznania ich przez pozwanego, możliwe byłoby ich cofnięcie. Na podkreślenie zasługuje, że w trakcie całego procesu strona pozwana kwestionowała podnoszone wobec niej zarzuty i w celu wykazania ich bezzasadności powołała dowody z zeznań świadków. Powód winien więc mieć świadomość tego, że osoby te mogą nie potwierdzić jego wersji zdarzeń i poszukiwać, a następnie powołać dowody, które podważałyby wiarygodność ich zeznań. Nic nie stało zatem na przeszkodzie, by wnioski dowodowe zgłoszone w pismach procesowych z 22 września 2014 r., z 23 października 2014 r. oraz w dwóch pismach z 9 kwietnia 2015 r. powód złożył w określonym mu terminie.

Niecelowe byłoby również przeprowadzanie dowodu z opinii biegłego lekarza okulisty oraz biegłego dietetyka celem ustalenia, czy w okresie objętym żądaniami pozwu doszło u powoda do pogorszenia wzroku, jakie były tego przyczyny i czy podawane jedzenie mogło spowodować pogorszenie wzroku. Powyższe wynika z okoliczności, że powód nieprzerwanie od 4,5 roku (od listopada 2008 r.) przebywa w zakładach karnych i aresztach śledczych, z czego okres objęty pozwem, gdy powód przebywał w Areszcie Śledczym w P. trwał jedynie 6 miesięcy. Skoro zatem powód przebywa w jednostkach penitencjarnych od 4,5 roku, nawet w przypadku ewentualnego stwierdzenia przez biegłych pogorszenia stanu zdrowia, powód nie wykazałby, że miało to związek z 5,5 miesięcznym pobytem w Areszcie Śledczym w P., który miał miejsce w 2013 r., nie zaś z długoletnim przebywaniem w pozostałych jednostkach penitencjarnych. Na podkreślenie zasługuje, że powód nie załączył w określonym terminie żadnej dokumentacji medycznej, która potwierdzałaby że stan zdrowia powoda uległ pogorszeniu w czasie pobytu w AŚ w P.. Z tego powodu, przeprowadzenie dowodu z opinii biegłych, w tym instytutu żywienia na okoliczność pogorszenia stanu zdrowia powoda byłoby niecelowe.

Sąd zważył, co następuje:

Powód domagał się zasądzenia zadośćuczynienia w kwocie 90.000 zł z tytułu naruszenia jego dobra osobistego w postaci godności poprzez osadzenie go w celach nie zapewniających odpowiednich warunków wykonywania kary pozbawienia wolności, w tym osadzenia w przeludnionej celi oraz braku odpowiedniego oświetlenia naturalnego w celach, odpowiedniej wentylacji, warunków do utrzymania higieny ogólnej, prywatności przy korzystaniu z urządzeń sanitarnych, możliwości widzeń przy osobnym stoliku, zajęć kulturalno- oświatowych i sportowych oraz odpowiedniego wyżywienia, w tym małej ilości owoców i warzyw. Powód naruszenie dóbr osobistych wywodził także

z tytułu zakwalifikowania powoda do odbywania kary w zakładzie typu zamkniętego (grupa R1P) i pogorszenia się jego stanu zdrowia.

Powództwo nie zasługiwało na uwzględnienie.

W pierwszej kolejności wskazać należy, że podstawą prawną żądania zadośćuczynienia z tytułu naruszenia dóbr osobistych jest art. 23 kc i 24 § 1 k.c.

w zw. z art. 448 k.c.

Przepis art. 23 k.c. zawiera ogólną zasadę, że dobra osobiste, wymienione w nim jedynie przykładowo, pozostają pod ochroną prawa cywilnego niezależnie od ochrony przewidzianej w innych przepisach. Godność osobistą definiuje się jako sferę osobowości, która konkretyzuje się w poczuciu własnej wartości człowieka i oczekiwaniu szacunku ze strony innych ludzi. Poczucie to, które jest istotnym elementem psychiki człowieka i jest kształtowane przez szereg różnych okoliczności zewnętrznych. Jego postacie i rozmiar w istotny sposób zależą od cech psychiki człowieka i od całokształtu jego osobowości. (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Ł. z dnia 23 maja 2014 r. (...)). Jednocześnie zgodnie z art. 30 Konstytucji, przyrodzona i niezbywalna godność człowieka jest nienaruszalna, a jej poszanowanie i ochrona stanowi obowiązek władz publicznych. Wymóg zapewnienia przez Państwo godziwych warunków odbywania kary pozbawienia wolności jest jednym z podstawowych obowiązków demokratycznego państwa prawnego, wynikającym z norm prawa międzynarodowego (por. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 28 lutego 2007 r., V CSK 431/06, OSNC 2008, nr 1, poz. 13; z dnia 2 października 2007 r., II CSK 269/07, OSNC-ZD 2008, nr 3, poz. 75, a także z dnia 17 marca 2010 r., II CSK 486/09, LEX nr 599534). Zgodnie z art. 10 ust. 1 ratyfikowanego przez Polskę międzynarodowego paktu praw osobistych i publicznych z dnia 19 grudnia 1966 r. (Dz. U. z 1977 r. Nr 38, poz. 167 i 169) każda osoba pozbawiona wolności musi być traktowana w sposób humanitarny i z poszanowaniem przyrodzonej godności człowieka. Zasady powyższe zostały recypowane do polskiego porządku prawnego i wyrażone w art. 40, 41 ust. 4 i art. 47 Konstytucji.

W razie dokonanego naruszenia powód może żądać, ażeby osoba, która dopuściła się naruszenia, dopełniła czynności potrzebnych do usunięcia jego skutków, w szczególności ażeby złożyła oświadczenie odpowiedniej treści i w odpowiedniej formie. Na zasadach przewidzianych w kodeksie może on również żądać zadośćuczynienia pieniężnego lub zapłaty odpowiedniej sumy pieniężnej na wskazany cel społeczny. Możliwość taką ustawodawca przewidział w art. 448 k.c. Przepis art. 24 k.c. statuuje domniemanie bezprawności działania naruszającego czyjeś dobro osobiste. Domniemanie bezprawności, które ustanowił ustawodawca w art. 24 k.c. zwalnia jedynie stronę domagającą się ochrony dobra osobistego od wykazania, że działanie naruszające cudze dobro osobiste było bezprawne. Nie zwalnia natomiast takiej osoby od wykazania, że do naruszenia jej dobra osobistego doszło na skutek działania czy też zaniechania sprawcy. Innymi słowy, w realiach niniejszej sprawy na powodzie spoczywał ciężar udowodnienia, że przebywał w warunkach urągających jego godności, a tym samym czy naruszone zostały jego dobra osobiste w postaci godności.

Z kolei na pozwanym spoczywał ciężar dowodu, że warunki w zakładzie karnym odpowiadały obowiązującym normom i nie doszło do naruszenia dóbr osobistych powoda

(art. 6 w związku z art. 24 k.c.) (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 28 lutego 2007 roku, sygn. akt

V CSK 431/06, LEX nr 255593).

Odpowiedzialność pozwanego wynika z art. 417 § 1 k.c., zgodnie

z którym za szkodę wyrządzoną przez niezgodne z prawem działanie lub zaniechanie przy wykonywaniu władzy publicznej ponosi odpowiedzialność Skarb Państwa lub jednostka samorządu terytorialnego lub inna osoba prawna wykonująca tę władzę z mocy prawa. Odpowiedzialność deliktowa Skarbu Państwa, oparta na art. 417 k.c. powstaje wówczas, gdy spełnione są łącznie jej trzy ustawowe przesłanki, tj. bezprawność działania lub zaniechania sprawcy, szkoda oraz normalny związek przyczynowy między bezprawnym zachowaniem sprawcy a szkodą. Zwrócić także należy uwagę, iż kolejność badania przez sąd powyższych przesłanek nie może być dowolna. W pierwszej kolejności konieczne jest ustalenie działania (zaniechania), z którego, jak twierdzi poszkodowany, wynikła szkoda oraz dokonanie

oceny jego bezprawności, następnie ustalenie czy wystąpiła szkoda i jakiego rodzaju i dopiero po stwierdzeniu, że obie te przesłanki zachodzą, możliwe jest zbadanie istnienia między nimi normalnego związku przyczynowego.

Wskazać w tym miejscu należy, że rozważając kwestię odpowiedzialności odszkodowawczej Skarbu Państwa przewidzianej w art. 417 k.c. należy brać pod uwagę konstytucyjny model tej odpowiedzialności przewidziany w art. 77 Konstytucji, który łączy obowiązek naprawienia szkody jedynie z działaniem obiektywnie niezgodnym z prawem, eliminując znaczenie czynnika subiektywnego w postaci winy sprawcy szkody. Przez szkodę w rozumieniu tego przepisu należy rozumieć także szkodę niemajątkową, a więc również krzywdę, o której mowa w art. 448 k.c., co w konsekwencji prowadzi do wniosku, że jeżeli źródłem odpowiedzialności jest szkoda pozostająca w normalnym związku przyczynowym z wykonywaniem władzy publicznej, to jest ona oparta na przesłance bezprawności. Utrzymanie jako przesłanki tej odpowiedzialności także czynnika subiektywnego w postaci winy naruszałoby konstytucyjnie ukształtowaną zasadę odpowiedzialności państwa za działania w sferze imperium (por. uchwała 7 sędziów Sądu Najwyższego z dnia 18 października 2011 r. III CZP 25/11).

Przenosząc powyższe na grunt niniejszej sprawy należy zauważyć, że powód nie dowiódł w niniejszym postępowaniu, aby będąc osadzonym w Areszcie Śledczym w P. był osadzony w warunkach przeludnienia. Przeczą temu bowiem zarówno dokumenty w tym, przeglądarka historii rozmieszczenia, wykazy pomieszczeń, jak i zeznania świadka T. B..

Powód nie wykazał także, że pozwany w nieprawidłowy sposób zakwalifikował go do odbywania kary w zakładzie typu zamkniętego (grupa R1P). Przede wszystkim pozwany podtrzymał kwalifikację otrzymaną wcześniej przez pozwanego, uznając, że pozytywne zmiany w postępowaniu powoda wymagają ugruntowania. Jednocześnie zauważyć należy, że podczas oceny w 2014 r. pozwany w dalszym ciągu utrzymał nadaną powodowi kwalifikację, wskazując na szereg negatywnych rokowań co do jego postawy. Powód nie kwestionował treści ocen ani prognoz. Nie złożył także skargi na decyzję komisji penitencjarnej. Zatem Sąd uznał za niewykazane, że pozwany nieprawidłowo utrzymał kwalifikację powoda skutkującą pobytem w zakładzie karnym typu zamkniętego.

Kwestię jakie warunki winny zostać zapewnione osadzonemu reguluje art. 110 § 2 Kodeksu karnego wykonawczego. Zgodnie z tym przepisem, cele wyposaża się w odpowiedni sprzęt kwaterunkowy zapewniający skazanemu osobne miejsce do spania, odpowiednie warunki higieny, dostateczny dopływ powietrza i odpowiednią do pory roku temperaturę, według norm określonych dla pomieszczeń mieszkalnych, a także oświetlenie odpowiednie do czytania i wykonywania pracy.

Powód nie wykazał, że brak było warunków do utrzymywania higieny, szczególnie, że sam zeznał, że otrzymywał środki higieniczne oraz korzystał raz w tygodniu z łaźni. Powyższe potwierdzają także zeznania świadka P. B..

Postępowanie wykazało, że cele, w których przebywał powód były wyposażone w otwory okienne, otwierane na całą szerokość oraz wentylację grawitacyjną, wskazują na to bowiem notatka z czynności przeprowadzonych z upoważnienia Rzecznika Praw Obywatelskich, sprawozdanie z wizytacji oraz zeznania świadka P. B.. Okoliczność, że budynki aresztu wyposażone są w małe okna oraz że z uwagi na decyzję konserwatora zabytków nie można ich powiększyć, należy traktować nie jako naruszenie dobra osobistego powoda, a niedogodność związaną z karą odbywania wolności.

W ocenie Sądu powód nie udowodnił także, że pozwany nie zapewnił mu odpowiedniego żywienia. Przeciwnie, pozwany wykazał, że w ramach diety eliminacyjnej, jaką jest dieta bezmięsna, ustalał jadłospisy uwzględniające jej wymogi, przygotowując różnorodne potrawy, odpowiednią gramaturę posiłków, zapewniających prawidłowe zbilansowanie składników odżywczych.

W dalszej kolejności zauważyć należy, że P. T. nie wykazał także, że w Areszcie Śledczym w P. brak było zajęć kulturalno – oświatowych i sportowych. Zgodnie z art. 90 pkt 3 kkw, w zakładzie karnym typu zamkniętego zajęcia kulturalno-oświatowe i sportowe oraz nauczanie organizuje się w obrębie zakładu karnego. Pozwany oferuje różne formy aktywności, w tym dostęp do biblioteki, radiowęzła, świetlicy oraz prowadzi edukację przeciwważeniową oraz aktywizacją zawodową skazanych. Osadzeni mają do dyspozycji świetlice, w których dostępne są piłkarzyki, drabinki i materace oraz korzystają z codziennych 60 minutowych spacerów. Wobec powyższego powód w żaden sposób nie wykazał, że był pozbawiony dostępu do zajęć kulturalno- oświatowych i sportowych, bądź by pozwany nie zezwalał mu na korzystanie z nich. Sąd dostrzega jednak utrudniony dostęp do świetlicy, z uwagi na okresowe nocowanie w niej skazanych, tym niemniej traktować to należy w kategorii niedogodności związanych z karą odbywania wolności, nie zaś naruszenia dobra osobistego powoda.

Wskazać w tym miejscu należy, że z uwagi na wyposażenie kąpek sanitarnych w drzwi, ewentualnie kotary, powód miał zapewnione zachowanie intymności przy korzystaniu z nich. Zdaniem Sądu Najwyższego sposób wydzielenia kąpka sanitarnego zapewnia intymność wówczas gdy, nie widać osoby z niego korzystającej (patrz wyrok Sądu Najwyższego z dnia 05 lipca 2012 roku, IV CSK 603/11).

Zgodnie z art. 105a § 5 kkw, widzenia odbywają się pod nadzorem funkcjonariusza, w sposób umożliwiający bezpośredni kontakt skazanego z osobą odwiedzającą, przy oddzielnym stoliku. Bezspornie pozwany nie zapewniał osobnych stolików, a jedną długą ławę. Jakkolwiek tego rodzaju zorganizowanie sali widzeń zwiększa jej przepustowość, tym niemniej Sąd w ślad za sprawozdaniem z wizytacji sędziego penitencjarnego dostrzega, że rozwiązanie to utrudnia bezpośredni kontakt osadzonego z bliskimi i winno ulec zmianie. Nie sposób jednak przyjąć, iż brak spotkań z rodziną przy osobnym stoliku skutkowało naruszeniem dobra osobistego powoda w postaci godności.

Mając zatem na uwadze powyższe oraz całokształt materiału dowodowego zgromadzonego w sprawie Sąd doszedł do przekonania, że mimo niedogodności związanych z małymi otworami okiennymi, utrudnionym dostępem do świetlicy oraz brakiem oddzielnych stolików podczas widzeń z bliskimi, dobra osobiste powoda w postaci godności nie zostały naruszone. Przy ocenie, czy doszło do naruszenia dobra osobistego decydujące znaczenie nie ma subiektywne odczucie osoby, jej indywidualne wartości uczuć i stanu psychicznego, ale to, jaką reakcją wywołuje naruszenie w społeczeństwie. (wyrok Sądu Apelacyjnego w P. z dnia 19 października 2005 r. (...)).

Wskazać w tym miejscu należy, że w orzecznictwie podnosi się odbywanie kary pozbawienia wolności z natury rzeczy wiąże się z różnego rodzaju dolegliwościami, jednakże należy mieć na uwadze, że powód sam przyczynił się do faktu osadzenia w zakładzie karnym. Co istotne, powód, co sam stwierdził, wielokrotnie przebywał w zakładach karnych, zatem winien liczyć się z dolegliwościami związanymi z odbywaniem kary pozbawienia wolności. Poziom tych dolegliwości uwarunkowany jest nie tylko samym pozbawieniem wolności, ale także standardem życia w danym kraju, w którym kara jest wykonywana, jego sytuacji ekonomicznej, determinującej poziom usług czy opieki, za których zapewnienie odpowiada Państwo. (wyrok z dnia 29 stycznia 2013 r. sygn. akt(...)). W orzecznictwie ugruntował się pogląd, że mimo, że warunki w jakich osadzony jest powód odbiegają od komfortowych, nie stanowi to automatycznie naruszenia dóbr osobistych powoda (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w P. z dnia 1 lipca 2009 r. (...)) i wyrok Sądu Apelacyjnego w L. z dnia 29 stycznia 2013 r. sygn. akt (...)).

Tym samym o naruszeniu dobra osobistego w postaci uchybienia godności osadzonego w zakładzie karnym nie można mówić w przypadku pewnych uciążliwości lub niedogodności związanych z pobytem w takim zakładzie, polegających na niższym od oczekiwanego standardzie celi czy urządzeń sanitarnych. Podkreślić jednocześnie należy, że dopiero wówczas, gdy dolegliwości związane z odbywaniem kary pozbawienia wolności przybierają formy poniżania, dokuczania, znęcania itp., czy też pozbawiania osadzonych podstawowych warunków godziwej egzystencji, można je uznać za bezprawne naruszenie dóbr osobistych w rozumieniu przepisów art. 23 k.c. oraz art. 24 k.c. (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w P. z dnia 1 lipca 2009 r. (...)). Sąd podziela pogląd wyrażony w powyższych orzeczeniach. Mając zatem na uwadze powyższe należy w ocenie Sądu traktować wskazane przez powoda okoliczności jako niedogodności związane z odbywaniem kary pozbawienia wolności. Jednocześnie zauważyć

należy, że samo osadzenie powoda w warunkach zakładu karnego w ramach kary pozbawienia wolności na podstawie orzeczenia sądu nie jest bezprawne.

Wobec powyższego powództwo zostało oddalone, o czym Sąd orzekł w pkt 1 wyroku.

Z uwagi na to, że powód został zwolniony od opłaty sądowej od pozwu, Sąd w punkcie 2 wyroku, obciążył Skarb Państwa kosztami, których powód nie miał obowiązku ponieść (art. 113 ust. 1 ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych).

Okoliczność, że powód w całości został zwolniony od kosztów sądowych nie zwalnia go z obowiązku zwrotu kosztów zastępstwa procesowego pozwanemu.

Zgodnie z § 10 ust. 1 pkt 25 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. (Dz.U.2013.490 j.t.), stawki minimalne za prowadzenie spraw o odszkodowanie lub o zadośćuczynienie związane z warunkami wykonywania kary pozbawienia wolności lub tymczasowego aresztowania wynoszą 120 zł. Sąd mając na uwadze powyższe, zasądził od powoda na rzecz pozwanego kwotę 120 zł tytułem zwrotu kosztów procesu. (punkt 3 wyroku).

Mając na uwadze § 19 pkt 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. (Dz.U.2013.461 j.t.), koszty nieopłaconej pomocy prawnej ponoszone przez Skarb Państwa obejmują opłatę w wysokości nie wyższej niż 150% stawek minimalnych, o których mowa w rozdziałach 3-5. Tym samym Sąd przyznał na rzecz adwokata J. M. kwotę 147,60 zł brutto (120 zł + 23 % VAT) tytułem zwrotu kosztów pomocy prawnej udzielonej z urzędu. (punkt 4 wyroku).

/-/ SSO Małgorzata Małecka